

2023-09-27

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2023/146

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till kalle.brandstedt@regerings-
kansliet.se

Diarienummer S2023/00827

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ DELBETÄNKANDET "TANDVÅRDENS STÖD TILL VÅLDSUTSATTA PATIENTER", SOU 2023:10

Sammanfattning

I den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor framhåller regeringen att samhället aktivt och systematiskt måste verka för att öka upptäckten av våld samt ge stöd till våldsutsatta.

Föreställningar om kön och bristande kunskap om våld kan leda till att våldsutsatta kvinnor inte får adekvat stöd och behandling av hälso- och sjukvård och tandvård.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens konstaterande att tandvården ofta glöms bort när det gäller mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Tandvården är en viktig samhällsaktör i arbetet med ökad upptäckt av våld och Jämställdhetsmyndigheten välkomnar därför delbetänkandets förslag – om att tandvården ska stärka sin kapacitet på flera områden för att upptäcka och ge särskilt stöd till våldsutsatta – med följande synpunkter i den fortsatta beredningen:

- Delbetänkandet bör hänvisa till den nationella strategin *En uppväxt fri från våld – en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*, SOU 2022:70.
- Skrivningarna om att vårdgivaren över huvud taget inte bör ställa frågor om våld i anhörigs eller annan medföljandes närvaro bör skärpas.
- Våldsutsatthet och våldsutövande kan påverka arbetsförmågan och arbetsplatsen. Därför bör rutiner för medarbetares egen våldsutsatthet och våldsutövande implementeras i arbetsgivaransvaret som en del i arbetsmiljöarbetet.
- Kontinuerliga utbildningsinsatser, knutna till tydliga mål, i ett format som ger möjlighet till träning är viktigt.
- All utbildning för tandvårdspersonal bör uppmärksamma att även unga under 18 år kan vara utsatta för partnervåld och hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel.

- Jämställdhetsmyndigheten vill belysa att tandvården kan – och i vissa fall bör – ingå i en så kallad SIP, samordnad individuell plan, som del i samordningen av socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens insatser.
- Delbetänkandet saknar skrivningar om risker att skyddade personuppgifter röjs i samband med journalföring och delad journalföring mellan tandvården och den övriga hälso- och sjukvården.
- Begreppet *mycket känsliga uppgifter* ska inte användas i samband med skrivningar som rör *skyddade personuppgifter*, eftersom dessa begrepp innebär olika saker.
- Formuleringarna om hur tandvården bidrar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck behöver förtydligas.

Synpunkter enligt utredningens disposition

4 Våldsutsatthet och tandvårdsbehov

4.2.2 Större kartläggningar och undersökningar under senaste tioårsperioden

Utredningen bör beakta *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, SOU 2022:70*, eftersom tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter även rör personer under 18 år.

5 Tandvårdens arbete med våldsutsatta patienter

5.3.1 Hur arbetar svensk tandvård med våldsutsatta patienter

KUNSKAP OM TANDVÅRDENS ANSVAR

Utredningen bör ytterligare skärpa skrivningarna om att vårdgivaren inte bör ställa frågor om våld i anhörigs eller annan medföljandes närvaro.

Det kan vara vanskligt om det inte finns något tvingande eller motiverande för att få till stånd ett förändringsarbete, där det behövs, eftersom utvecklingsarbetet har kommit olika långt i landet, vilket utredningen konstaterar.

Jämställdhetsmyndigheten vill framhålla vikten av att ställa frågor om våld som rutin och vill betona att frågor om våld vid indikation kan skapa större osäkerhet och kan leda till att frågor ställs med utgångspunkt i fördomar och föreställningar om vem som skulle vara våldsutsatt/våldsutövare.

Även personer under 18 år kan vara utsatta för partnervåld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Våld i ungas partnerrelationer och ungas utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck är förbisedda områden och bör därför prioriteras. Detta bör uppmärksammas i all utbildning till tandvårdspersonal.

Arbetet med ökad upptäckt av våld behöver betraktas som en del av kärnverksamheten och prioriteras därefter.

Att aktivt arbeta med stöd till våldsutsatta är viktigt, även ur ett arbetsgivarperspektiv. Erfarenheter visar att det spelar stor roll att arbetsgivare är förberedda och samordnade internt kring hur arbetsplatsen ska agera för att stödja den som är våldsutsatt. Rutiner för medarbetares egen våldsutsatthet och våldsutövande

bör implementeras i arbetsgivaransvaret som en del i arbetsmiljöarbetet, då våldsatthet och våldsutövande kan påverka arbetsförmågan och arbetsplatsen.¹

Jämställdhetsmyndigheten vill betona vikten av att ledningen sätter upp tydliga mål, både för arbetet och för uppföljning och utvärdering.

AGERAR OCH STÖDER TANDVÅRDEN VÅLDSUTSATT PATIENTER I TILLRÄCKLIG UTSTRÄCKNING?

Utbildningsinsatser är av stor vikt. För hållbara resultat bör kunskapsinsatserna:

- ges kontinuerligt,
- knyts till tydliga mål som följs upp,
- ge möjlighet till träning,
- kompletteras med handledning.

TANDVÅRDENS SAMVERKAN MED ÖVRIG HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Jämställdhetsmyndigheten vill belysa att tandvården både kan – och i vissa fall bör – ingå som del i en så kallad SIP, en samordnad individuell plan, som en del i samordningen av socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens insatser. Det är viktigt att denna möjlighet tas tillvaro och att tandvården inte glöms bort som part utan bjuds in till en SIP i de fall behov finns.

5.4 Utredningens bedömning

ORSAKER TILL SKADOR BÖR DOKUMENTERAS OFTARE OCH MER UTFÖRLIGT

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar förslaget att orsaker till skador bör dokumenteras oftare och mer utförligt. Vi saknar emellertid skrivningar om skyddade personuppgifter i samband med journalföring och delad journalföring mellan tandvården och den övriga hälso- och sjukvården.²

¹ Jämställdhetsmyndigheten & Western University Canada; *Kan arbetsplatsen vara trygg när hemmet inte är det? Hur våld i nära relationer påverkar arbetsförmågan och relationer på arbetsplatsen* (rapport Charlot, N., Cleroux, A., Lopez, J. & Scott, K. (2021). London, ON: Centre for Research & Education on Violence Against Women and Children.

² Jämställdhetsmyndigheten; *Skyddade personuppgifter – oskyddade personer* (rapport 2022:10) samt *86 gömda kvinnor och deras 128 barn – djupintervju med kvinnor som inte kan synas men vill bli hörda* (2022).

6 Våldsutsatta patienters ersättning för tandvårdskostnader

6.11.1 Tandvård till våldsutsatta ska erbjudas till hälso- och sjukvårdsavgift

FELAKTIGA UTBETALNINGAR PÅ GRUND AV OSANT UPPGIFTLÄMNANDE AV VÅRDGIVAREN

Jämställdhetsmyndigheten invänder mot användningen av begreppet *mycket känsliga uppgifter* i samband med skrivningar som rör *skyddade personuppgifter*, eftersom dessa begrepp innebär olika saker.³

7 Finansieringsförslag, kostnadsberäkningar och övriga konsekvenser

7.5.7 Förslagets betydelse för övriga områden som ska redovisas

Formuleringarna om hur tandvården bidrar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck behöver förtydligas.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Karin Ljung Aust
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.

³ ”Med känsliga personuppgifter menas uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening och uppgifter om hälsa, en persons sexualliv eller sexuella läggning, genetiska uppgifter och biometriska uppgifter”, *Integritetsskyddsmyndighetens websida, 2023-08-16*.